

Etum de Omni et Nullo directe sequitur. Hinc est, vt 2) syllogismos ceterarum figurarum commodissime reduci posse ad syllogismos primae figurae, qiant. Est autem *reductio syllogismorum* illa transformandi syllogismos methodus, qua syllogismi secundae, tertiae et quartae figurae in syllogismos, primae figurae commutantur, et per figurae primae consequentias dicto de Omni et Nullo conformantur. E. gr. *fumas hunc syllogismum secundae figurae. N. inuidus tranquillitatem animi promouet, O. virtute praeditus tranquillitatem animi promouet, E. N. virtute praeditus est inuidus.* In hoc syllogismo, vt vides, est medius terminus praedicatum in vtraque praemissarum, adeoque syllogismus secundae figurae. Hunc si conuertimus et reducimus ad syllogismum primae figurae, tunc sequens syllogismus primae figurae prodibit: *N. qui tranquillitatem animi promouet, est inuidus, O. virtute praeditus tranquillitatem animi promouet. E. N. virtute praeditus est inuidus.* Plura de reductione syllogismorum adferemus in ipsis nostris praelectionibus, eaque, quae de variis modis syllogismos reducendi copiosius tradiderunt veteres, fidelissime et perspicue explicabimus. Inter ea M. Io. FRANC. WAGNERI *doctrinae de figuris, modis ac reductione syllogismorum distincta expositio*, Helmst. 1757. euoluatur.

CAPVT VII.

DE

SYLLOGISMIS MINVS ORDINARIIS
ITEMQVE CONSEVENTIIS
IMMEDIATIS.

§. 285.

HACTENVS de syllogismis actum, in quibus formae ordinariae habetur ratio. Cum vero in nonnullis syllogismis formam ordinariam occultari ab eademque recedi, deprehendamus; de iis quidem nunc exponemus.

H 3

§. 286.

§. 286. Syllogismus, in quo forma ordinaria la-
ret, dicitur *crypticus*.

Forma autem ordinaria in syllogismo cryptico triplici
modo occultatur, a) per *propositionum transpositionem* e. gr.
Minor, Quidam homo inimicis iniurias condonat, *Maior*,
Quicumque inimicis iniurias condonat, est *generosus*, *Con-*
clusus E. quidam homo est generosus. Eiusmodi syllogismi
oratoribus maxime sunt familiares, qui artis esse putant, ar-
tem occultare. Conf. BERGERI *dissertat. de Crypti oratoria*.
β) Forma ordinaria occultatur per *aequipollentiam propo-*
sitionum, e. gr. O. *virtute praeditus est felix*, O. *castus virtuti est*
deditus, E. *quicumque est castitatis amans, felicitate potiatur ne-*
cesse est. γ) Forma ordinaria later per alterutrius praemissae
omissionem, e. gr. *Caius est virtute praeditus*, E. *Caius est fe-*
lix. Hic omittitur maior propositio, scilicet haec: *Quicumque*
est virtute praeditus, ille est felix.

§. 287. Eiusmodi syllogismus crypticus, in quo
vna praemissarum deest, dicitur *Enthymema* siue *Syl-*
logismus enthymematicus.

§. 288. Si in enthymemate praemissa et conclusio vnum
idemque habuerit subiectum, tunc deest maior propositio.
Sin vero praemissa et conclusio vnum idemque habuerit
praedicatum, tunc deest minor propositio. *Demonstr.*
In enthymemate semper deest vna praemissarum
(§. 287.). Minor propositio est illa, in qua subie-
ctum illud, quod in conclusione comparet, cum me-
dio termino connectitur (§. 250.) E. si in enthyme-
mate vna praemissarum adest, in qua idem subiectum
reperitur, quod est in conclusione; minor adest pro-
positio in enthymemate, consequenter maior propo-
sitio desiderabitur. Porro cum maior propositio sit
illa, in qua idem praedicatum cum medio termino
combinatur, quod reperitur in conclusione (§. 249.):
consequens est, vt tunc adsit maior propositio in enthy-

mema-

memate, si praedicatum praemissae et conclusionis fuerit vnum idemque, adeoque deficit tunc minor propositio, cum praedicatum praemissae et conclusionis fuerit vnum idemque.

E. gr. O. virtute praeditus est felix. O. castus est felix. In hoc enthymemate deest minor propositio, quia praedicata sunt eadem. Totus syllogismus in forma ordinaria foret sequens: O. virtute praeditus est felix. O. castus est virtute praeditus, E. O. castus est felix. Si vero dixeris: O. castus est virtute praeditus, E. O. castus est felix, tum deest maior propositio, hoc modo supplenda: O. virtute praeditus est felix, O. castus est virtute praeditus, E. O. castus est felix. Huc referunt quoque syllogismum contractum, in quo conclusio tantum adest, annexo termino medio, e. gr. cogito, E. sum, i. e. quia cogito ego, ideo ego existo. Hic terminus minor est ego, terminus maior est, existo, et terminus medius est, cogito. Totus itaque syllogismus foret sequens in forma ordinaria: *Quicumque cogitat, ille est, Atqui ego cogito, E. ego sum, siue existo.*

§. 289. Ad syllogismos, a forma ordinaria recedentes, referimus quoque *syllogismos compositos*. *Syllogismus autem compositus* est, in quo vel vna, vel ambae praemissae sunt propositiones compositae.

§. 290. *Triples datur syllogismus compositus, conditionalis scilicet seu hypotheticus, disiunctiuus et copulatiuus. Demonstr.* Cum syllogismus compositus sit ille, qui constat propositione composita, (§. 289.), triplex autem sit propositio composita, conditionalis scilicet seu hypothetica, disiunctiua et copulatiua (§. 197.); manifestum est, triplicem quoque dari syllogismum compositum, conditionalem scilicet seu hypotheticum, disiunctiuum et copulatiuum. De singulis speciatim acturi sumus.

§. 291. *Syllogismus hypotheticus siue conditionalis, est, si maior propositio fuerit hypothetica (§. 198.).*

E. gr. *Si homo est rationalis, consequens est, ut homo sit libertatis capax. Atqui homo est rationalis, E. homo quoque est libertatis capax.*

§ 292. Quia syllogismus hypotheticus ille est, ex quo maior propositio est hypothetica (§. 291.), propositio autem hypothetica ad compositas refertur (§. 198.), omnis vero propositio composita plures vna propositiones inuoluit (§. 197.): palam est, syllogismi hypothetici propositionem maiorem plures vna propositiones inuoluere. Illa propositio, quae particulam conditionalem sibi praefixam habet, siue, quae conditionem de subiecto enunciat, sub qua ipsi praedicatum competit, vel non competit, dicitur *antecedens*. Illa autem propositio, in qua praedicatum subiecto illi tribuitur, dicitur *consequens*. Nexus autem inter antecedens et consequens dicitur *consequentia*.

E. gr. *Si mundus est ens contingens, habet causam sui extra se. In propositione hypothetica antecedens est haec propositio: mundus est ens contingens, consequens vero est altera propositio: mundus habet causam sui extra se.*

§. 293. Si in syllogismo aliquo hypothetico membrum aliquod praemissae ita repetitur, vti in eodem reperitur, tunc dicitur illud membrum *poni*. Si vero contradictorium eius praemissae asseritur, tunc dicitur illud membrum *remoueri*.

E. gr. *Si mundus est ens contingens, habet causam sui extra se. Atqui mundus est ens contingens. E. habet causam sui extra se. Hic ponitur antecedens. Scilicet haec propositio, mundus est ens contingens, repetitur ita, vti in maiori propositione habetur. Si vero dixeris: Si mundus est ens necessarium, per suam essentiam existit. Atqui mundus non est ens necessarium. E. per suam essentiam non existit, tunc remoues antecedens. Asseris enim contradictorium eius, quod in propositione maiori affirmabas.*

§ 294. Syllogismus hypotheticus suas habet figuras et modos, 1) ponit antecedens, vt inde concludatur consequens, 2) tollit, seu remouet consequens, vt tollat seu remoueat antecedens.

Exemplum prioris modi esto hic syllogismus: *Si mundus est ens contingens, habet causam sui extra se. Atqui mundus est ens contingens. E. habet causam sui extra se.* Hic ponitur antecedens, vt ponatur consequens. Hic modus syllogismorum hypotheticorum dicitur *ponens*. Exemplum posterioris modi esto hoc. *Si aëria est destructibilis, erit ens compositum. Atqui non est ens compositum E. non est destructibilis.* Remouetur hic consequens, vt remoueat antecedens. Hic modus dicitur *tollens*. Ne vero in modo ponente antecedens iisdem verbis repetere necesse habeamus, compendiose ita loquuntur philosophi: *Atqui verum est prius, E. etiam posterius.* Contra in tollente modo ita subsumunt: *Atqui falsum est posterius. E. etiam prius.*

§. 295. *Ad spurias minusque legitimas syllogismi hypothetici figuras merito referimus, quando argumentamur a remotione antecedentis ad remotionem consequentis. Demonstr.* Cum consequens plures condiciones admitat, atque alia ex ratione verum esse queat; non licet argumentari a remotione antecedentis ad remotionem consequentis. Adeoque ad spurias figuras syllogismi hypothetici merito referimus, si quis a remotione siue negatione antecedentis ad remotionem consequentis argumentaretur.

E. gr. Falso concluderes, si ita argumentari velles: *Si mundus est sui sibi conscius, sequitur, vt quoque existat. Atqui mundus non est sui sibi conscius. E. mundus quoque non existit.* Poteris facili negotio falsam concludendi rationem ita quoque detegere. Reducas hunc syllogismum ad syllogismum primae figurae hoc modo: *Quicumque est sui sibi conscius, ille existit. Atqui mundus non est sui sibi conscius. E. mundus non existit.* Habes hic in prima figura propositionem minorem negatiuam;

quod est contra §. 270. Adeoque eiusmodi argumentandi ratio a remotione antecedentis ad remotionem consequentis non potest non esse falsa.

§. 269. Alter modus spurius syllogismorum hypotheticorum est, cum argumentor a positione consequentis ad positionem siue affirmationem antecedentis.

Falso argumentaris hoc modo: *Si mundus est ens absolute necessarium, sequitur, ut existat. Atqui existit. E. est ens absolute necessarium.* Clarius videbis vitium, si reduceris hunc syllogismum hypotheticum ad syllogismum categoricum, hoc modo: *Quodcumque est ens absolute necessarium, illud existit. Atqui mundus existit. E. mundus est ens absolute necessarium.* Est hic syllogismus in secunda figura. Cum vero in secunda figura ex puris affirmatiuis nihil sequatur, sed alterutra praemissarum semper debeat esse negatiua (§. 276.); vides, cur haec argumentatio sit minus legitima.

§. 297. Syllogismus disiunctiuus est, in quo propositio maior est disiunctiua, conf. §. 199.

E. gr. *Aut anima est ens simplex, aut est ens compositum. Atqui non est ens compositum. E. est ens simplex.* Quas supra de propositione disiunctiua suppeditauimus regulas (§. 199.), hic repetantur.

§. 298. In syllogismo disiunctiuo duo dantur modi argumentandi, quorum primus ita concludit, ut vnum membrum disiunctum assumatur, et reliquum tollatur.

E. gr. *Aut Deus est ens infinitum, aut finitum. Sed Deus est ens infinitum. E. non est finitum.*

§. 299. Alter modus in syllogismo disiunctiuo argumentandi hic est. Vnum membrum disiunctum tollitur et alterum assumitur.

E. gr. *Aut anima est ens creatum, aut increatum. Sed non est ens increatum. E. est ens creatum.*

§. 300. Syllogismus disiunctiuus reducitur ad syllogismum simplicem siue categoricum, si membrum, quod ponitur, vel tollitur in minori propositione, sumimus pro medio termino, conclusione retenta.

E. gr. *Anima aut est ens creatum, aut increatum. Sed anima est ens creatum. E. anima non est ens increatum.* Reductio huius syllogismi ad primam figuram ita erit comparata. *Quodcumque est ens creatum, illud non est ens increatum. Atqui anima est ens creatum. E. anima non est ens increatum.*

§. 301. Syllogismus copulatiuus est, in quo maior propositio, quae semper negans esse debet, duas propositiones per copulam connectit, quarum alteram minor propositio adfirmat, alteram vero negat conclusio.

E. gr. *Nemo simul potest et Deo et diabolo seruire, Caius seruit diabolo, E. Caius non potest Deo seruire.*

§. 302. Si in argumentatione propositiones conditionales cum disiunctiuis connectimus, oritur hinc noua ratiocinatio, quae vocatur *dilemma*. *Dilemma* est syllogismus hypotheticus, cuius consequens est propositio disiunctiua, et totum tollitur.

E. gr. *Si ens simplex naturaliter ex alio ente oritur, tunc aut ex ente simplici, aut ex ente composito oriri debet. Sed neque ex ente simplici, neque ex ente composito, ens simplex oriri potest. E. naturaliter ens simplex ex alio ente oriri non potest.* Dicitur alias *dilemma syllogismus cornutus*, item syllogismus *crocodilinus*. Cur vero *dilemma* dicatur *syllogismus cornutus*, itemque *syllogismus crocodilinus*, per plures rationes in ipsis commentationibus nostris adferimus. Si duo tantum membra disiunctiua eiusmodi ratiocinatio in minori propositione transsumit quidem, sed deinde destruit, dicitur *dilemma*; si tria, dicitur *trilemma*; si quatuor, *tetralemma* dicitur etc.

§. 303. Ad syllogismos, a forma ordinaria recedentes, refertur quoque *Inductio*, quae est probatio ab infe-

inferioribus singulis ad superius, a partibus ad totum, a pluribus exemplis ad regulam aliquam generalem, siue est modus argumentandi, quo de superiori vniuersaliter inferitur, quod de singulis inferioribus affirmatur vel negatur.

Inferiora autem dicuntur indiuidua respectu specierum, item species respectu generum, et *superiora* dicuntur genera respectu specierum, et species respectu indiuiduorum. Fundamentum itaque inductionis est: *quidquid conuenit singulis indiuiduis, id quoque conuenit speciei, et quidquid conuenit singulis partibus, siue speciebus, illud etiam toti generi competit, sub quo species illae continentur.* E. gr. si ita argumentaris: *Caius est mortuus, Titus est mortuus, Sempronius est mortuus, nec reperitur est quisquam, qui non mortuus sit. E. homines moriuntur.*

§. 304. *Inductio recte diuiditur in completam et incompletam. Demonstr.* Cum in inductione de superiori affirmetur vniuersaliter, quod de singulis inferioribus siue partibus affirmatur (§. 303.), per experientiam autem deprehendamus, aut omnia inferiora recenseri, aut tantum quaedam: patet, inductionem recte diuidi in *completam* atque in *incompletam*. Inductio enim *completa* illa dicitur, in qua singula inferiora enumerantur; inductio vero *incompleta* est, in qua quaedam deficiunt.

§. 305. *Sorites*, Ciceroni *acerualis argumentatio* dicta, est nihil aliud, quam cumulus plurium propositionum, vbi praedicatum prioris propositionis semper fit subiectum posterioris, donec in conclusione praedicatum posterioris propositionis connectatur cum subiecto primae propositionis.

Exemplum soritis fuerit sequens: *O. anima humana ens simplex, O. ens simplex est indiuisibile, O. ens indiuisibile est ind-*
stru-

structibile, O. ens indestructibile perpetuo durat, E. O. anima humana perpetuo durat.

§. 306. *Sorites*, quem modo adduximus, dicitur *categoricus*, in quo ex pluribus propositionibus categoricis, quarum subiectum sequentis est praedicatum propositionis proxime antecedentis, inferitur conclusio. *Sorites* autem *hypotheticus* est, in quo ex pluribus propositionibus hypotheticis inferitur conclusio, ita quidem, ut antecedens propositionis posterioris sit semper consequens praecedentis propositionis.

E. gr. *Si anima humana est ens simplex, est indivisibilis. Si est indivisibilis, est quoque indestructibilis. Si est indestructibilis, perpetuo durat. E. si anima humana est ens simplex, perpetuo durat.*

§. 307. Si soritem in syllogismos ordinarios resolvere vuleris, obserues sequentia. α) Scito, in omni sorite re vera tot comprehendere syllogismos ordinarios, quot propositiones inter primam et ultimam interiacent. β) Si itaque syllogismos ordinarios, in sorite comprehensos, eruere velis; secunda soritis propositio fiat maior propositio *primi syllogismi*, et prima soritis propositio fiat minor propositio *primi syllogismi*, atque ita formetur conclusio. γ) Haec conclusio *primi syllogismi* fiet minor propositio in *secundo syllogismo*, tertia autem soritis propositio fiat maior propositio, atque hinc denuo eruitur conclusio.

Sumamus e. gr. soritem §. 305. adductum, eundemque resolvamus in syllogismos ordinarios categoricos, tunc resolutio secundum has observationes ita instituetur. 1. *O. ens simplex est indivisibile, O. anima humana est ens simplex, E. O. anima humana est indivisibilis.* 2. *O. ens indivisibile est indestructibile, O. anima humana est indivisibilis, E. O. anima humana est indestructibilis.* 3. *O. id, quod est indestructibile, perpetuo durat, O. anima humana est indestructibilis, E. O. anima humana perpetuo*

petuo durat. Hic habes ex sorte erutos syllogismos primae figurae. Vnde nunc intelliges regulas foritis facillimo negotio.

§. 308. *In sorte omnes propositiones, quae inter primam et ultimam reperiuntur, sunt vniuersales. Demonstr.* Ex resolutione foritis, §. praecedenti facta, patet, quod quaecuis foritis propositio, inter primam et ultimam interiaccens, fiat maior propositio syllogismorum primae figurae. Tam vero, cum maior propositio syllogismi in prima figura semper debeat esse vniuersalis (§. 269.): consequens est, vt omnes propositiones, inter primam et ultimam interiaccens, debeant esse vniuersales.

Contra hanc regulam peccares, si ita argumentationem tuam instrueres: *O. qui credit in Christum, iustificatur, O. qui iustificatur, habet pacem cum Deo, O. qui habet pacem cum Deo, saluatur, O. qui saluatur, est homo, Q. homo damnatur, E. quidam, qui credit in Christum damnatur.*

§. 309. *Omnes praemissae in sorte debent esse affirmatiuae, vltima autem potest esse negatiua. Demonstr.* Fac enim, primam propositionem foritis esse negatiuam; tunc minor propositio syllogismi primae figurae poterit esse negatiua. Prima enim propositio foritis semper fit minor propositio primi syllogismi in analysi foritis. Cum vero in prima figura minor propositio syllogismi non debeat esse negatiua (§. 270.): palam est, primam propositionem foritis non debere esse negatiuam. Fac praeterea, vnam ex reliquis praemissis fieri negatiuam; tunc conclusio quoque, hinc orta, deberet esse negatiua, quia conclusio sequitur partem suam debiliorem (§. 268.). Cum vero conclusio in subsequenti syllogismo in resolutione fiat minor propositio (§. 307. §.); tunc
minor

minor in subſequenti ſyllogiſmo, qui eſt primae figurae, deberet eſſe negatiua, quod eſt contra §. 270. E. in ſorite omnes praemiſſae debent eſſe affirmatiuae.

Contra hanc regulam peccares, ſi e. gr. huic in modum argumentari velles: *O. credens in Chriſtum iuſtificatur, O. qui iuſtificatur, habet pacem cum Deo. O. qui habet pacem cum Deo, ſaluatur, N. qui ſaluatur, eſt impius, N. qui eſt impius, Deo placet, E. N. credens in Chriſtum, Deo placet.*

§. 310. In ſorite cauendum praeterea eſt, ne 1) vna propoſitio falſa irrepat, quod fit, vt conſiſio non poſſit non quoque eſſe falſa; 2) ne plus in conſiſione inferamus, quam in propoſitionibus praemiſſis habuimus (§. 266.)

§. 311. *Epichirema* inter ſyllogiſmos minus ordinarios adhuc refertur. Eſt autem *Epichirema* eiufmodi ſyllogiſmus, cuius propoſitioni, vel maiori, vel minori, vel vtrique compendii cauſſa adiicitur probatio.

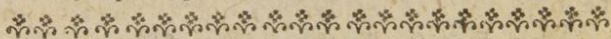
Minor. E. gr. *O. alios amans, aliorum felicitatem promouet. Huius probatio. Quia, qui alios amat, ex aliorum felicitate voluptatem capit, (per defin.) Maior. Quicumque aliorum felicitatem promouet, ille agit legi naturali conuenienter. Huius probatio. Nam lex naturae hac propoſitione abſoluitur: Quere tuam aliorumque felicitatem. Concluſ. E. Omnis, alios amans, agit legi naturae conformiter.*

§. 312. Vltimo denique loco ad conſequentias immediatas accedimus. Eſt autem *conſequentia immediata* eiufmodi modus ratiocinandi, quo vna propoſitione poſita, ſimul poni alteram, per rationes logicas, manifeſtum eſt.

E. gr. *Ratio eſt donum Dei. E. qui contemnit rationem, contemnit donum Dei. Item: Mundus eſt effectus Dei. E. Deus eſt cauſa mundi.*

§. 313 Praecipuae regulae, secundum quas consequentiae immediatae formantur, sunt sequentes.

α) *A* propositione vniuersali ad aggregationem singularium valet consequentia, e. gr. *Omnis virtus est habitus*, *E. haec, illa virtus in indiuiduo est habitus*. β) *Ab actu ad posse valet consequentia*, e. gr. *Caius saltat*. *E. potest saltare*. γ) *A non posse ad non esse valet consequentia*, e. gr. *Circulus non potest esse quadratus*. *E. non est quadratus*. δ) *A coniugatis ad coniugata sensu aequipollentia valet consequentia*. E. gr. *Bonus amicus est pretiosus thesaurus*. *E. qui destituitur bono amico, destituitur pretioso thesauro*. ε) *Ab vna contradictoriarum propositionum vera ad alteram falsam valet consequentia*. E. gr. *Verum est, animam humanam esse extensam*. *E. falsum est, animam humanam esse extensam*. ζ) *Ab vna contrariarum vera ad alteram falsam valet consequentia*. E. gr. *Verum est, quod omnis anima humana sit rationalis*. *E. falsum est, quod nulla anima humana sit rationalis*. Huc referri possunt quoque illae regulae, quas supra de propositionibus subalternantibus et subalternatis adduximus. Ea, quae de syllogismis modalibus et exponibilibus hic dici poterant, intelliguntur ex natura propositionum modalium atque exponibilibus, supra explicata.

PARS II.

DE

VSV LOGICAE.

CAPVT I.

DE

VERITATE IN GENERE.

§. 314.

HACTENVS de tribus mentis operationibus. Cum vero non scholae, sed vitae discamus, logicacque officium praeterea sit, vt nos doceat veritatem et inuenire